

PERSBERICHT

3 mei 2023

Verslag aan het Vlaams Parlement

Werkpleklers in het voltijds beroeps- en technisch secundair onderwijs

De Vlaamse overheid wil met werkpleklers het secundair onderwijs beter doen aansluiten op de arbeidsmarkt en de ongekwalificeerde uitstroom en de jeugdwerkloosheid doen dalen. Het Rekenhof ging na of scholen van het voltijds beroepssecundair en technisch secundair onderwijs werkpleklers, en in het bijzonder de stagevorm, voldoende en kwalitatief aanbieden en of ze de vooropgestelde doelstellingen bereiken. Het stelde vast dat de scholen zeker grotendeels voldoen aan de stageverplichting, maar dat zij soms moeite hebben om geschikte stageplaatsen te vinden en kwaliteitsvolle stages aan te bieden. Duaal leren kende tot op heden een beperkt succes. Bij gebrek aan geschikte stagegegevens is het onduidelijk in hoeverre werkpleklers de doelstellingen bereikt, al zijn er sterke aanwijzingen dat in het BSO-studiegebied handel dit niet het geval is.

Werkpleklers in het voltijds BSO en TSO

De Vlaamse Regering verplicht een leerlingenstage van minimaal achttien halve dagen per schooljaar te organiseren in het zesde en zevende jaar van alle BSO-opleidingen en in het zesde jaar van een aantal TSO-opleidingen. Die verplichting veranderde weinig, doordat de betrokken opleidingen al een lange traditie in de organisatie van stages kenden. In de derde graad van het BSO zijn stages dan ook sterk ingeburgerd: voor 80 à 90% van de leerlingen is een stage geregistreerd. Ook in het TSO komen stages frequent voor (tot 35%). Uit interviews en de stageregistraties blijkt dat de scholen in grote mate aan de stageverplichting voldoen.

Stageplaatsen vinden

De geïnterviewde scholen gaven aan dat zij voor sommige studierichtingen soms moeilijk geschikte stageplaatsen vinden en in de praktijk dan moeten uitwijken naar stageplaatsen die minder goed aansluiten bij de leerplandoelstellingen. Vooral administratieve stages in de richting kantoor (BSO) zijn vaak problematisch door de kloof tussen de jobvereisten en wat de leerlingen op school leerden. De studierichting logistiek kampt dan weer met moeilijk bereikbare logistieke bedrijven voor leerlingen, die maar in beperkte mate mobiel zijn. Mobiliteitsproblemen bemoeilijken ook stages in de thuiszorg, evenals de privésfeer van die stages. Ook stages mechanica-elektriciteit kampen met minder goed bereikbare ondernemingen in de schoolomgeving, maar ook met de specificiteit van sommige richtingen en negatieve ervaringen van de werkgevers uit het verleden. Ook houdt de programmatie soms onvoldoende rekening met de beschikbaarheid van stageplaatsen.

Stagekwaliteit

De scholen proberen kwalitatieve stages aan te bieden in functie van de leerplandoelstellingen. Het verband tussen de stage-omvang en wat de leerling op de stage moet bereiken, is echter niet altijd duidelijk. Het is evenmin altijd duidelijk hoe de schooldirecties uren voor stagebegeleiding toekennen. De stage-evaluaties richten zich soms op arbeidsattitudes die het leerplan niet vermeldt.

Duaal leren

De decreetgever introduceerde in 2018 duaal leren, waarbij een leerling leert op de werkvloer, in tegenstelling tot de stage, waarbij de leerling op de werkvloer toepast wat hij op school heeft geleerd. Het aantal leerlingen in een duale opleiding bleef tot op heden echter beperkt (1.810 leerlingen in het schooljaar 2020-2021, gemiddeld 3,11 leerlingen per leerjaar en per studierichting in een school). Mogelijke oorzaken zijn onder meer: weinig interesse bij de scholen en ondernemingen, onbekendheid bij de ondernemingen en sommige scholen die er niet achter staan dat leren verschuift van de school naar de werkvloer.

Bereik van de doelstellingen

Het doelstellingenbereik meten is moeilijk doordat geen betrouwbare en volledige stagegegevens voorhanden zijn. Scholen bezorgen alleen nog aan de RSZ beperkte gegevens. De overheid heeft behalve de drie algemene beleidsdoelstellingen ook geen specifieke of gekwantificeerde doelstellingen voor werkplekleren bepaald. Zij heeft evenmin zelf al de resultaten van haar beleid geëvalueerd. Daardoor kan ze niet nagaan of de stageverplichting rendeert. Binnen deze beperkingen stelde het Rekenhof wel vast dat TSO- en BSO-leerlingen meestal snel een eerste tewerkstelling vonden, ongeacht een eventuele stageverplichting, maar dat BSO-leerlingen uit de richting handel minder snel werk vonden.

Een goede afstemming van het onderwijs op de arbeidsmarkt wordt gehinderd doordat de regelgeving vooralsnog de beroepsgerichte vorming in de leerplannen te weinig baseert op de activiteiten van de beroepsbeoefenaar. De modernisering van het secundair onderwijs moet dat remediëren door te werken met beroepskwalificaties op grond van beroepscompetentieprofielen. In het algemeen kwam de plaats van tewerkstelling in de onderzochte casussen overeen met het gevolgde studiegebied, wat wijst op een goede afstemming. Maar voor de leerlingen kantooradministratie en gegevensbeheer was die afstemming minder goed. Ongeveer één op tien leerlingen vond in de stagegever ook de eerste werkgever. Bij BSO-leerlingen uit het studiegebied handel was dat minder het geval.

Reactie van de minister

De Vlaamse minister van Onderwijs heeft op 9 maart 2023 geantwoord dat hij voor de kwaliteit van de stages vooral vertrouwt op de scholen. Het initiatief voor het schrappen en actualiseren van arbeidsmarktgerichte opleidingen laat hij aan de sectoren. De registratie van de stages wil hij beperken tot de DIMONA-gegevens. Hij engageert zich om samen met de minister van Werk de belemmeringen voor het succes van duaal leren te bestrijden.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Werkplekleren in het voltijds beroeps- en technisch secundair onderwijs* is bezorgd aan het Vlaams Parlement. Het verslag en dit persbericht staan op de website van het Rekenhof (www.rekenhof.be).